

“Kalevipoja” tiitelleht.

Täna 100 aastat tagasi

Koostanud emeritprofessor **H e i n o R a n n a p**

1. august

Koolidesse jõuab Rahvahariduse ministeeriumi eeskiri gümnaasiumi ja reaalkooli 1904/1905. õppeaasta õppekava rakendamiseks. Koolidele on antud senisest enam vabadusi. Vanu keeli õpetatakse vaid klassikalistes gümnaasiumides, kusjuures soovi korral võib kreeka keelt õpetada mujalgi. Kohustuslik ladina keel algab 3. klassist viie nädalatunniga, saksa keelt õpetatakse 1. klassist samuti viis tundi, prantsuse keelt 2. klassist kuus tundi. Nädal tundide arv 1. klassis on 26, 2.–6. klassis 28.

2. august

Rahvahariduse ministeeriumi bülletään Tsirkularõ toob ära andmed õpetajate puudumise kohta õppetöölt Balti kubermangude õpetajate seminarides eelmisel poolaastal: Volmari seminaris on puudunud õpetajad 1,37%, Tartu seminaris 2,30% ja Balti seminaris 4,52% tundide üldarvust. Seejuures pole ühtegi tundi puudunud Tartu seminari direktor Serkov ja kuus pedagoogi.

3. august

Trükist ilmub “Kalevipoeg”. Lugulaul Eesti muinasajast, mille on koolidele “kohendanud” mitme õpiku autor, era-kooli juhataja Tartus Peeter Org. Eessõnas ütleb autor: “Raamat on täielisest väljaandest umbes 2070 salmi lü-

hem. Lugulaulus on Eestirahvas kätkest kalmuni kujutatud ja üles maalitud oma rõõmu ja murega, armastuse ja vihaga, leina ja pilkega, kurbtuse ja kaebtusega.”

4. august

Rahvahariduse ministeeriumi teatel on lubatud neil õpilastel, kes kevadistel sisseastumiseksamitel mõnda keskkooli halva hinde on saanud, enne kooliaasta algust uuele katsele minna. Aga “kooliõpilaste arwusse wõiwad siis pääseda, kui pääle nende õpilaste wastuwõtust weel ruumi on, kes eksamid libedasti ära tegiwad”.

7. august

Sakala muretseb Hargla kihelkonna “hariduslise järje” üle. “Mõnistes ja Tahewas elab rahwas, kes oma keele ja riiete poolest koguni iseäraline on. Nad räägivad sarnaseid sõnu, milledest ka kõige parema tahtmise juures tallinlane aru ei jaksa saada. Puuduvad kihelkonna ja ministeeriumi koolid. Tahevas olla küll tore kihelkonnakooli maja, kuid see seisvat tühjalt koolide reorganiseerimisest saati.”

9. august

■ Tartu Koolide Nõukogu teatab, et avab Karlovi uulitsas nr 21 13–15-aastastele poistele Linna Hariduse Täiendus-klassi joonistuse kursusega.

■ Nõudmised pedagoogikaklassi astumiseks on koolides

erinevad. Sindi koolis, kus algavad sel kuupäeval vastu võtueksamid, nõutakse tulevaselt õpetajalt vaid vene keele lugemist, jutustamist ja kirjaseadmist ning rehkendamist lihtmurdude piires.

10. august

■ Rõuge kooliõpetaja J. Teder tekitab pahandust, lahkudes enne kooliaasta algust Pihkvasse eesti kooli õpetajaks.

■ Kooliõpetaja Org hakkab vastu võtma õpilasi oma era-kooli, kus õppetöö vene, saksa, prantsuse ja eesti keeles, ning ette valmistama tütarlaste gümnaasiumi 3. klassi sisestamiseks. Õppemaks 15 rubla poolaasta eest, korter kostilastele.

11. august

Keisri manifestiga kaotatakse ihunuhtlus: nii 20 hoopu talu-inimestele, kes haridust ei ole saanud, 100 hoopu parandusmajadesse mõistetutele kui ka 5–10 hoopu alaealistele.

12. august

Tallinnas Niine uulitsas eramajas algab õppetöö Hans Laipmanni (Laikmaa) joonistamise ja maalimise koolis.

16. august

■ Linnakoolides algab õppetöö. Mitme (Tallinna Katariina II nimelise, Paide, Sindi) linnakooli juures alustatakse õpetajate ettevalmistamise kursustega. Sinna võetakse noori, kes on lõpetanud 4-klassilise linnakooli, 2-klassilise ministeeriumikooli või kihelkonnakooli. Üheaastane kursus kestab 16. augustist 1. juulini. Õppetöö on tasuta. Vaesed kursused võivad taotleda riigilt 50–100 rubla toetust. Nõutakse koolitunnistuse ja “wanaduse-tähe” ettenäitamist.

■ Uue õppeaasta eel teeb õpperingkonna valitsus teise järgu koolide juhatajatele korralduse, et need kõvendaksid õpilaste valvamist väljaspool õppeasutust.

20. august

■ Tartu ülikoolis algab õppetöö. Plaanis oli võtta 500 sooviavaldanust vastu 150 üliõpilast arstiteaduskonda ja 120 õigusteaduskonda, neist 5% juudiusulisi (tegeliku vastuvõtu kohta andmed puuduvad). Rõhutatakse, et iga uus üliõpilane peab muretsema endale mundri. Ülikoolis rakendatakse uus õppeaine – kasvatusteadus ehk pädagogika, loenguid hakkavad pidama prof J. F. Ohse ja dots R. K. Grunski.

■ Postimehe andmetel on Balti koolielus suur sündmus – õpperingkonna kuraator riiginõunik Uljanov on saanud keiser majasteedi jutule.

22. august

■ Tallinnas Suur-Tartu maanteel (nüüd Tartu mnt 23) õnnistavad preester Popov ja ülemõpetaja Luther uue koolimaja, mis ehitatud keisri 1902. aasta külaskäigu tähistamiseks. Poeg- ja tütarlastele mõeldud koolihoones on uute nõuete järgi neli suurt ja valget klassituba, õhurikas puhke-

saal ja neli korterit õpetajatele, keskküte. Hoone ehitamine läks maksma 40 000 rubla. Koolijuhatajaks saab mitmekülgne haridustegelane Kustav Ollik.

■ Järvemaal Väätsa kaheklassilise ministeeriumikooli ruumides toimub näitusmüük-pidu kooli raamatukogu hääks. Sakala andmetel “kaunistas pidu grammofoni mäng, segakoori mitmekesised laulud ja meestekwarteti ettekanded. Ka oma küla moosekandid laskiswad wiilitel ja tsitritel mõned tükid kuuldawale tulla. Sissetulek saja rubla ümber”.

26. august

Üha kasvava elanikkonnaga Narva linnas tahab kooli pääseda rohkem õpilasi, kui on koolimajades kohti. Eesti Postimehe andmetel “rahwakoolid on õpilasi tungil täis. Paljud jääwad ruumipuudusel vastu wõtmata”.

30. august

Tartus on valminud üliõpilaste kooselumaja, juhatajaks on määratud endine maakonna rahvakoolide inspektor J. A. Gravit. Viiekordse tellisehitise keldrikorrusel on teenijate eluruumid, maja auru abil “kütmise keskkoh” ja köök. Toad 150 üliõpilase jaoks on juba täidetud. Väiksem tuba maksab kaheksa rubla kuus, suurem tuba kahele 12 rubla kuus ühes kütte, valgustuse (petrooliumilambid) ja teenimisega. Hoones on “süüdsad pesemisruumid hääde pesunõudega”, lugemissaal ja raamatukogu, ka “söögimaja”.

31. august

■ Peterburi koolides (kus õpib mitu tuhat eesti last) hakkab Teataja andmetel järgmisest aastast maksma kaks määrust, mille järgi 1) kõik algkoolide õpilased vabastatakse kooliraha maksimisest, 2) kõik, kes soovivad, saavad astuda kooli ja alustada õppimist.

■ Pärnus asutatakse Jüri Vilmsi ja Hugo Kruusneri algatusel illegaalne õpilasing Taim, mille ümber koonduvad peamiselt poeglaste gümnaasiumi õpilased.

■ Peterburist Tartusse kolinud Rudolf Tobias alustab koduste muusikatundidega “iseäranis klaverimängus ja muusikateoorias”.

Järgneb.